

İÇTİMAİYATA BAŞLANGIÇ

Yazan: Prof. Dr. G. Kessler — İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi neşriyatından. 1938. S. 274.

Bu kitap İstanbul Üniversitesinde verilen içtimaiyat derslerinden teşekkül etmiş olup Almanca aslından Türkçeye Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri tarafından çevrilmiştir. Sosyolojiden önce, bu mevzua hazırlık demek olan Hikmeti tarih eski İstanbul darülfünununda Ahmet Vefik Paşa tarafından okutulmuştu. Meşrutiyette İstanbulda Ahmet Şuayp hikmeti içtimaiye ve felsefei tarih okuturlarken, Selânik idadisinde de Ziya Gök Alp felsefei içtimaiye okuyordu. 1915 - 1919 arasında İstanbul Edebiyat Fakültesinde içtimaiyat tedris etmiş ve Maltaya nefyedildikten sonra bu dersi kendi yolunu takip edenler 1933 e kadar okutmuşlardır. 1933 ıslahatında Üniversiteye getirilen Leipzig Üniversitesi Sosyalpolitik sabık profesörü Dr. G. Kessler'e içtimaiyat kürsüsü verildi. Kitap o tarihten 1938 e kadar Hukuk Fakültesinde okutulmakta olan bu dersleri ihtiva etmektedir. Şu kadar var ki, mütercimim mukaddemede söylediği gibi lise ve muallim mekteplerinde okutulmakta olan içtimaiyat derslerinde Gök Alpten gelen determinist, ilmî ve mekanik izah zihniyeti hâkim olduğu halde, Dr. Kessler'in tedrisatında rasyonalist, hür ve gaiyetçi bir görüş hâkim olmaktadır.

Müellif başlangıçta küllî ve manevî ilim olmak bakımından içtimaiyatla, tarih felsefesi olmak bakımından içtimaiyatı ve nihayet içtimai ilişkiler (münasebetler) nazariyesi olmak bakımından içtimaiyatı ayırmaktadır. İkinci fasılda umumiyetle ferd ve cemiyet münasebetini tetkik ediyor. Bu münasebetle rasyonalist bir tarzda ahlâklılığın hodgâmlık, diğerkâmlık ve içtimai prensip diye üç esasından bahsediyor. Dr. Kessler'e göre tarihte başlıca üç içtimai nizam görülmektedir: Derebeylik, sermayedarlık, sosyalizm.

Müellif Yunandan bugüne kadar bellibaşlı tarih felsefelerini

hulâsa ve tenkit ettikten sonra bu nazariyelerle içtimaiyat yapmanın imkânsızlığı üzerinde duruyor. Ona göre içtimaiyat ancak bir içtimai münasebetler nazariyesile mümkündür. Bunun için her şeyden önce tabii ve içtimai münasebetleri ayırmalıdır. Bu sahada müellifin mühlhem olduğu sosyoloğlardan bilhassa Ferd. Tönnies ile Max weber'i zikretmeliyiz. Bu münasebetle natüralist görüşü tenkit eden müellif Tarde, Spencer, Comte sosyolojilerine karşı cephe almaktadır.

Dr. Kessler altıncı fasılda içtimai vaziyetleri tetkik ediyor. Burada, cemiyetin tabakalanmasını, aşağı yukarı mefhumlarının doğuşunu, içtimai imtiyaz iddiasını, yukarı tabakaların çökmesini, içtimai seleksiyon meselesini görüyoruz. Bu münasebetle müellif yeni cemiyette doğan hürriyet, müsavat ideallerini, bunların neticesi olan sosyalizm, demokrasiyi, içtimai muvazene fikrini tahlil ediyor.

Tönnies'in cemiyet ve cemaat ayrılışı hakkında 1875 de ileri sürmüş olduğu fikirden hareket eden müellife göre bütün içtimai hâdiseler tabii zaruretlerden müstakil, hür ve iradeli insanların münasebetleri halinde tetkik edilmektedir. Bundan dolayı statistik, monografi, grafik, tarihî ve etnolojik mukayese gibi usulleri kullanan, hâdiselerini tasnif eden, ve diğer tabiat ilimleri gibi bünyeleri, fonksiyonları ve bunların tekâmülünü tetkik eden bütün içtimaiyat cereyanlarından (Fransız, İngiliz, Amerikan) aynı derecede uzaktır. Müellifin yaklaştığı mütefekkirler arasında Simmel ve von Wiese'yi de hatırlamalıyız.

ANKARA KÖYLERİ

Yazan: Niyazi Berkes — Ankara Dil - Tarih ve Coğrafya Fakültesinde sosyoloji doçenti. - Uzluk basımevi - Ankara, 1942, S. 172.

"Bazı Ankara köyleri üzerinde bir araştırma" adıyla sosyoloji doçenti Niyazi Berkes tarafından neşredilmiştir. Dilimizde köy sosyolojisine ait neşredilmiş ilk monografik eserdir. Şimdiye kadar bu mevzuda Mehmet Ali Şevki "Memleketi tanımak" adlı broşüründen sonra İstanbul civarındaki bir köy hakkındaki monografisini Mülkiye mecmuasında neşretmişti. Bu yolda bazı tetkik